Odnos države do religije in Hlapca Jerneja

Srečo Dragoš
Fakulteta za socialno delo, UL

Ivan Cankar = prvi slovenski socialni modernist

"**Hlapec Jernej in njegova pravica**" (1907)

- Na kaj nas Cankar opozarja s to povestjo?
- Kaj je krivica, kaj pravica in zakaj?
- Kje je rešitev?

Literatura, vsa umetnost in znanost pred Cankarjem:

MI (=Slovenci)	**ONI** (=tujci, Nemci)
varnost	negotovost
tradicija	novost
notranje	zunanje
domače	tuje
stabilnost	spremembe
vas	mesto
zemlja, obrt	tovarna, trg
kmetstvo	meščanstvo
klenost	izumetničenost
vera	nevera
katolicizem	liberalizem
slovenstvo	nemštvo

Itd.

Interpretacije *Hlapca Jerneja*, ki so še danes neusklajene:

- - glede vprašanja, kaj je Cankar sploh hotel povedati?
- - glede vprašanja, kaj je krivica in kaj pravica?
- - glede vprašanja, kje je rešitev?

Interpretacije Hlapca Jerneja, ki so še danes neusklajene:

1. Legalistična (pravniška) interpretacija:

Cankar ni razrešil problema lastninske pravice, čeprav si ga je zastavil (Evgen Lampe).

Interpretacije Hlapca Jerneja, ki so še danes neusklajene:

1. Legalistična (pravniška) interpretacija:

Cankar ni razrešil problema lastninske pravice, čeprav si ga je zastavil (Evgen Lampe).

2. Marksistična interpretacija:

Hlapec Jernej je prepesnitev Marxovega *Komunističnega manifesta* (Ivan Prijatelj).

Interpretacije Hlapca Jerneja, ki so še danes neusklajene:

1. Legalistična (pravniška) interpretacija:

Cankar ni razrešil problema lastninske pravice, čeprav si ga je zastavil (Evgen Lampe).

2. Marksistična interpretacija:

Hlapec Jernej je prepesnitev Marxovega *Komunističnega manifesta* (Ivan Prijatelj).

3. Tradicionalno-klerikalna interpretacija RKC:

gre za prepesnitev *biblije;* hlapec Jernej je kot Kristus, ki se bori s krivicami in oblastjo, na koncu telesno omaga, duhovno pa zmaga (duhovnik V. Bole)

Interpretacije Hlapca Jerneja, ki so še danes neusklajene:

1. Legalistična (pravniška) interpretacija:

Cankar ni razrešil problema lastninske pravice, čeprav si ga je zastavil (Evgen Lampe).

2. Marksistična interpretacija:

Hlapec Jernej je prepesnitev Marxovega Komunističnega manifesta (Ivan Prijatelj).

3. Tradicionalno-klerikalna interpretacija RKC:

gre za prepesnitev biblije, hlapec Jernej je kot Kristus, ki se bori s krivicami in oblastjo, na koncu telesno omaga, duhovno pa zmaga (duhovnik V. Bole)

4. Krščansko-socialna interpretacija:

hlapec Jernej se v imenu krščanskih vrednot upre izkoriščevalcem, medtem ko ga Cerkev pusti na cedilu (teolog R. Koncilija).

Ključno mesto v povesti se glasi takole:

- Jernej se utrujen ustavi v gostilni in naroči krčmarju: "*Kruha mi prinesite pa kozarec vina;*"
- nakar je Jernej hitro "*povečerjal in je legel in je takoj zaspal, kakor da bi telo omahnilo v smrt in ugasnile vse misli.*
- *Takrat so se začele hude sanje Jernejeve. Tako* ***je bilo:***
- *Ko se je zjutraj zbudil, je krčmar napregel in peljala sta se v neznano mesto…*"

(str. 80)

Bistvo Hlapca Jerneja:

- 1. Jernej ne predstavlja proletariata, ampak hlapca, je torej predstavnik stare, fevdalne ureditve.

- 2. Nove - kapitalistične - ureditve ne razume in se ji zato ne more prilagoditi. Zato si krivice, ki se mu je zgodila, ne zna pojasniti. Izgubi stik z realnostjo (v prvi gostilni se naje, napije, zaspi in sanja…)

- 3. Socialna država (še) ne obstaja. Zato se Jernej obrača na Boga in ker se ta ne odzove, zgubi vero vanj.

- 4. *Kaj je naloga države in kaj je vloga religije, ni jasno, saj še ni ločitve med državo in religijo*.

J. Ev. Krek (1905): Jakobinska svoboda

Vir: Katoliški obzornik, let. IX: 122-140

Strategija	J. Ev. Krek	RKC na Slovenskem
Glavni razlog anticerkvenih razpoloženj	- revščina - demagogija (neuresničenih revolucijskih obljub) - neprilagojenost RKC na modernizacijo	-liberalizem -socializem -materializem -revolucija
Odnos do liberalnih in socialdemokr. načel	pozitiven	negativen (*Syllabus*)
Odnos do: ločitve RKC od države	pozitiven	negativen (*Syllabus*)
Kako naj ravna RKC?	Kdor ni proti nam, je z nami	Kdor ni z nami, je proti nam

Ustava RS:

- **7. člen**
- *"Država in verske skupnosti so ločene.*
- *Verske skupnosti so enakopravne; njihovo delovanje je svobodno."*

- ??????????????????????????????

Raz/ločitev med državo in religijo?

- Prvi problem:
- **Kaj je namen razločitve? Kaj želimo z njo doseči**?

- Drugi problem:
- **Kaj je izhodišče oz. realnost, iz katere izhajamo**?

Prvi problem:

Kaj je namen razločitve?

SEPARACIJA ali **KOOPERACIJA**

(ločevanje, izdvajanje) (sodelovanje)

Drugi problem:

Kaj je realnost, iz katere izhajamo?

- **DIFERENCA**:

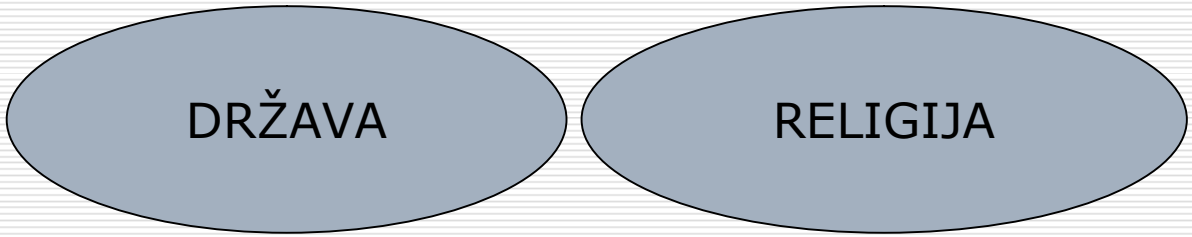

ali

INTERFERENCA:

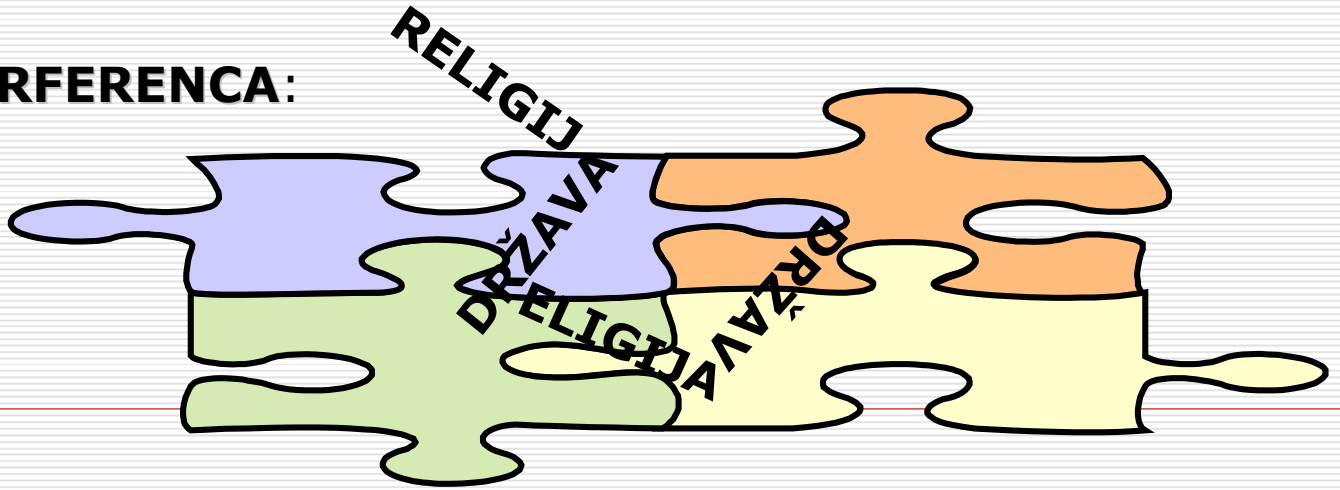
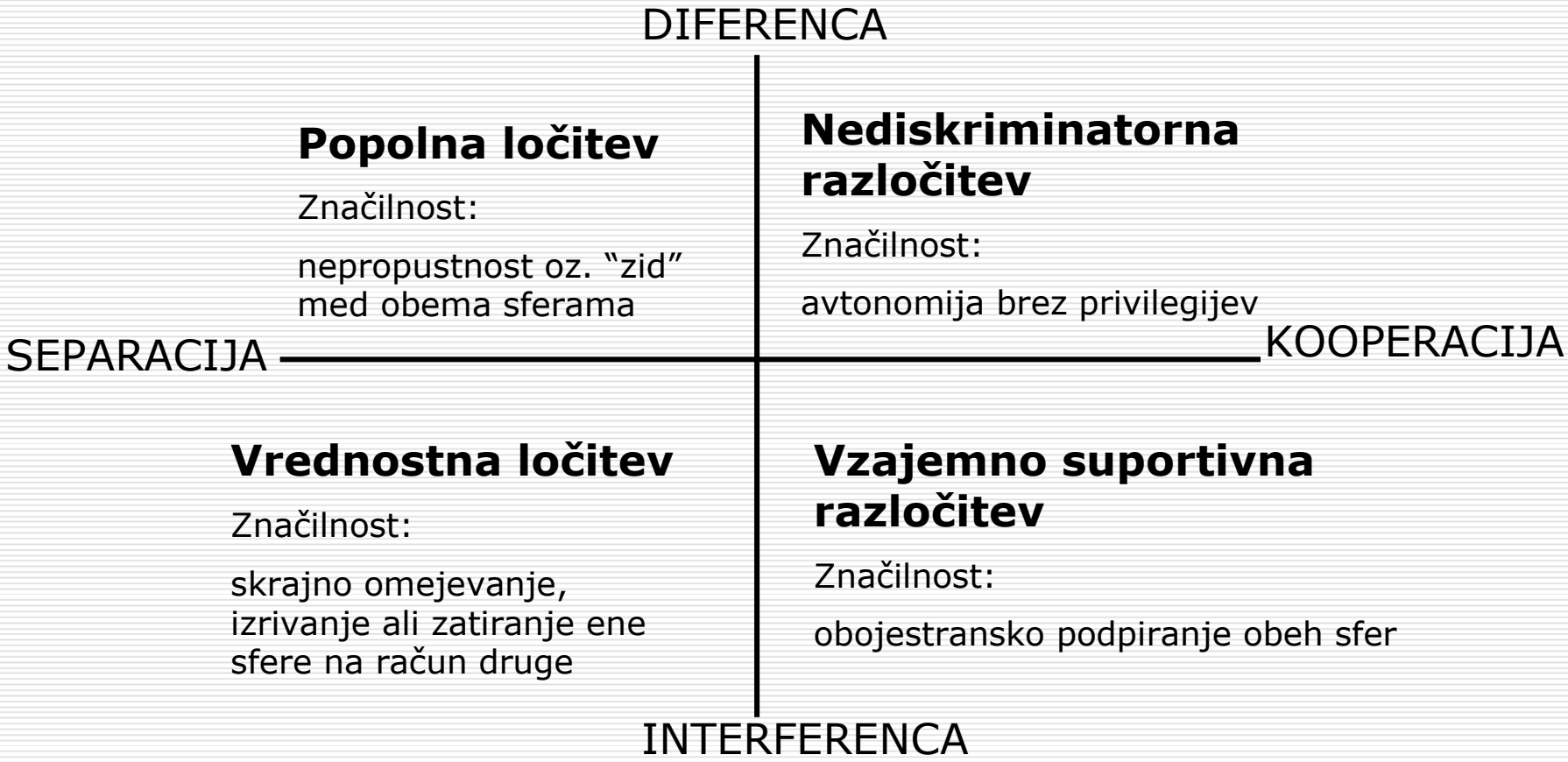
Tipologija raz/ločitve med državo in religijo